

Hrabětová, J. 2015. Žena jako pachatelka vraždy. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze

Recenze disertační práce

Fakulta: Filozofická fakulta

Obor: Sociologie

Student: Jaroslava Hrabětová

Název práce: Žena jako pachatelka vraždy

Jaroslava Hrabětová věnuje svoji disertační práci *Žena jako pachatelka vraždy* otázce, ***jak je nahlíženo na ženy jako pachatelky z individuální úrovně***. Zajímá se o vytvoření deskriptivní studie o pachatelce vraždy s akcentem na sociální kontext pachatelky a situační kontext činu. Empirickým východiskem jsou ženy v ženské věznici Světlá nad Sázavou.

V centru výzkumného zájmu se zde ocitlo pole, jenž je teoreticky i empiricky téměř neorané. Zároveň je na první pohled velmi poutavé a vzbuzující zájem. Autorka si vytvořila pevný teoretický základ pomocí relevantní odborné literatury, uskutečnila rozhovory s ženami odsouzenými za spáchání trestného činu, provedla dotazníkové šetření „Veřejného mínění o trestném činu vraždy“ s 602 respondenty a zároveň provedla dotazníkové šetření s 22 ženami odsouzených za spáchání trestného činu. Všechny získaná dat – jak teoretická, tak empirická – mohla poskytnout vhodný podklad pro úspěšnou sociologickou studii o ženách pachatelkách. Předložená práce však obsahuje velké mezery a objevují se zde následující rozpory.

Problémem této práce je podle mého názoru čistě popisný charakter, banalita a neproblematicnost, což může být způsobeno i tím, že v práci chybí jasná a nosná výzkumná otázka. To se odráží v celé práci, čímž práce působí jako málo propracovaná, bez vnitřní logiky a koherence. Práce obsahuje mnoho informací, které nějakým způsobem souvisejí s kriminalitou žen. Empirická část je složena z různých kapitol, které na sebe nijak nenavazují, logika řazení tak nemá žádný smysl. Čtenář se u každé nové kapitoly vrací na začátek místo toho, aby se děj posouval dopředu, začal se skládat střípek ke střípku a nakonec se vytvořil celkový obraz. Nejdříve se dozvídáme o genderu, poté o velmi různorodých

teoriích kriminality, pak o trestněprávní situaci, následně se autorka vrátí k teoriím kriminality tentokrát je to však staženo k ženám, dále se autorka věnuje orgánům trestného řízení a nakonec zase podílu žen na vraždách. Myslím si, že kdybychom jednotlivé kapitoly přeházely, byla by práce pořád stejná a celkový ucelený obraz by stejně nevznikl.

Největší problém však vidím ve způsobu interpretace a samotné analýze. V celé empirické části se objevují dva typy prezentace dat. Prvním z nich jsou data uvedená v tabulce. Před nebo po tabulce (ani to není jednotné) je uvedeno, co je v tabulce napsáno. To si však každý v tabulce může najít a nepotřebuje tyto data mít znova uvedená v podobě textu (navíc v podobě textu je to velmi nepřehledné). Druhá data jsou samotné výpovědi pachatelek, která jsou v textu označena kurzívou. Problémem obou typů dat však je to, že autorka tyto data nijak neinterpretuje jen opakuje, co je ve výpovědích nebo tabulkách uvedeno. Výpovědi tak nejsou nijak srovnané mezi sebou, ani zde není jakýkoli sociologický pohled „za oponu“. Při čtení práce mě celou dobu napadala otázka: Co je na této práci tedy sociologické? Abych své tvrzení podepřela uvedu zde příklad. Když ženy přemýšlejí o své budoucnosti: „V dotazníkovém šetření téměř polovina žen uvedla, že po propuštění z vězení si jen těžko najde adekvátní práci a více než polovina se vrátí do stejných rodinných vztahů“ [str. 77]. To autorce přijde zajímavé, protože šest z devíti pachatelek uvedlo, že spíše, nebo velmi souhlasí s výrokem, že jejich rodinné vztahy budou po návratu z vězení stejné jako před jejich odchodem, a to i přes to, že jejich manžel/přítel/bývalý manžel je po smrti. Nabízí se zde otázka: Co je na tom tak zajímavé? Proč respondentky takto odpověděly? A opravdu musíme dělat výzkum, abychom zjistili, že téměř polovina odsouzených si myslí, že těžko najde adekvátní práci pro návratu z vězení?

V předkádané práci také chybí vysvětlení určitých aspektů. Například vstup do vězení je zde popsán jako jednoduchý. Text působí tak, že autorka si řekla, že půjde do vězení a šla. Když do věznice přišla všichni ji uvítali s otevřenou náručí (jak pachatelky, tak pracovníci vězení) a byli šťastní, že k nim někdo přišel dělat výzkum. Nevíme tedy, zda vstup do věznice byl nějak komplikovaný, nebo vše probíhalo hladce. Zda měla autorka přístup ke všem materiálům nemocnice a volně s nimi mohla pracovat. V případě rozhovorů se nedozvíme, za jakých situací rozhovory probíhaly (jen kolik měly minut). Nevíme, zda u rozhovoru byl přítomný ještě někdo jiný, nebo zda tam byla respondentka s tazatelkou úplně samy, což podle mého názoru může hrát obrovskou roli při výpovědi respondentky.

Po formální stránce je práce přehledná a při čtení srozumitelná. V textu se však někde objevují chyby a překlepy, což by u práce tohoto typu nemělo být.

Závěrem chci konstatovat, že autorka použila velké množství literatury, však s ní není pracováno kriticky. Pojetí výzkumu se podle mého názoru blíží více psychologickým a kriminologickým přístupům než přístupu sociologickému. Toto vedle koncepční nejasnosti je klíčový handicap této práce.

Vypracovala: Kamila Teplá

Dne 13. března 2017 v Karlových Varech